

Kosmopolitisme-8

Petra Bolhuis &
Theo Meereboer
Maieutiek 2017

De rol van eer, hiërarchie en macht

- In kosmopolitisme komt dit wel enigszins aan de orde, maar in de Erecode werkt Appiah dit verder uit.
- Zijn voorbeelden komen uit het verleden en gaan over erecodes die al veranderd zijn, maar hij raakt ook aan de grote problemen die we hebben met de verschillende eerwerelden vandaag de dag zoals de eerwraak in Pakistan.

Maieutiek-2017 kosmopolitisme-8

Erecode

“Een erecode bepaalt hoe mensen met bepaalde identiteiten het recht verwerven op respect, hoe ze dat kunnen verliezen, en hoe het hebben en verliezen van eer de wijze verandert waarop die mensen worden behandeld.”(E.191)

Maieutiek-2017 kosmopolitisme-8

huidige soorten eer

- Positieve waardering = achtung op basis van prestatie = Meryl Streep
 - Eer gebaseerd op wedijver,
 - Eer met beloning en hiërarchie
 - Buiten de groep staande maatstaf
- Erkenningsrespect = behandelen naar een passend belang die we de ander toekennen(hulpverleners, politie),
 - Eer gebaseerd op gelijkheid in een groep,
 - Je hebt het, of je hebt het niet
- Erkenningsrespect geeft ook eer gebaseerd op doen wat de moraal vraagt en meer doen dan dat.

Maieutiek-2017 kosmopolitisme-8

Erecode en de groep

Appiah worstelt met het verschil erkenningsrespect en waarderingsrespect. (E. blz. 31 en 190)

Wat hij erkenningsrespect noemt valt nu uiteen in:

- Eer tussen de leden van één eerwereld (adel)
- Eer ten opzichte van een eerwereld door de buitenstaanders. (hulpverleners, politie)

Maieutiek-2017 kosmopolitisme-8

Eerwereld

- Specifieke eisen voor eer worden gesteld aan leden van bepaalde groepen (een identiteit), ze gelden niet voor anderen en dit verschil worden anderen ook geacht te maken.
- De eisen voor eer kunnen losstaan van moraliteit of wet (duel, eerwraak)

Maieutiek-2017 kosmopolitisme-8

Eer en trots en schaamte

- Wanneer je niet voldoet aan de erecode schaamt je je of zou je dat moeten doen. (Trump)
- Wanneer je juist waardering krijgt is het onduidelijk wat te doen, soms is trots de gepaste reactie, soms bescheidenheid.
- Wanneer je deel uitmaakt van een identiteit (groep) kan zowel eer als oneer van een ander van die groep ook op jou effect hebben. (schaamte, trots of je moeten distantiëren)

Maieutiek-2017 kosmopolitisme-8

Het belang van eer

“Ik zal in dit laatste hoofdstuk beredeneren dat eer, vooral wanneer ze is gezuiverd van allerlei vooroordelen van kaste, sekse enzovoort, uitzonderlijk geschikt is om van individuele morele gevoelens publieke normen te maken. (...) In een wereld waarin zij die een juist leven leiden gerespecteerd worden, zijn meer mensen in staat juist te leven; de cultuur van respect zal hen ondersteunen. Eer is dus geen kwijnend relict van een voormoderne orde; voor ons is ze wat ze altijd geweest is, namelijk een motor die wordt aangedreven door de dialoog tussen ons zelfbeeld en de waardering van anderen” (E.163)

Maieutiek-2017 kosmopolitisme-8

Hoe verandert een erecode?

- Eer is gekoppeld aan het vermogen van tradities om de toekomst te dragen.
- Een verandering in eer kan alleen tot stand komen als de nieuwe erecode een betere toekomst belooft en gesteund wordt door degenen die als navolgenswaardig worden gezien.
- Wisselwerking; wie als navolgenswaardig wordt gezien is ook afhankelijk van de staat van een erecode; Is een nieuwe erecode in staat om de vorige tot ouderwets te maken, dan krijgen haar voorvechters ook een beter status. Weet de oude code de nieuwe code tot opstandige respectloosheid te degraderen, dan krijgen haar voorvechters een slechtere status.

Maieutiek-2017 kosmopolitisme-8

De relatie eer - moraliteit

- Kant zegt dat eer en moraliteit samenvallen omdat we kunnen uitleggen waarom we doen wat we doen. Vrije wil is dan een wil die voor rede vatbaar is. De rest is onvrijheid.
- Appiah zegt dat eer één van de appéls is die van de rede uitgaan, maar dat dit appél afhankelijk is van de erkenning van de maatstaven van de verschillende erecodes. Dat is soms de moraal, maar soms ook niet.

Maieutiek-2017 kosmopolitisme-8

Groepsaspecten van eer

- Sociaal psychologen hebben taxonomieën opgesteld van de gevoelens die worden 'gerekruteerd', zoals ze dat noemen, door een cultuur om haar waarden en normen te onderhouden.
- Hiërarchie en respect staan hoog op dat lijstje.
- Vroeger was hiërarchie in mensengroepen veelal aan afkomst gebonden. Dat wijzen we nu af, maar wijzen we daarmee alle verschil af?

Maieutiek-2017 kosmopolitisme-8

“Iedereen heeft gewonnen, iedereen moet een prijs” (Alice in wonderland)

Appiah stelt dat eer verbonden is met processen die horen bij ons bestaan als groepsdier. We zijn bezig om onszelf neer te zetten ten opzichte van groepsgenoten. Hiërarchie speelt een rol. Een goed georganiseerd systeem van achting kan bijdragen aan het verenigen van eer en moraliteit. De vraag is natuurlijk hoe doe je dat de recente aandacht voor de zgn. perverse prikkels is daar onderdeel van.

Maieutiek-2017 kosmopolitisme-8

Eer en geweld

De verwevenheid van ercodes met geweld is problematisch.

Historisch gezien is er wel degelijk een verandering in de eerwerelden die een afname van geweld laat zien als beter, meer eervol. (gentleman)

Appiah veronderstelt dat collectieve eer meer geweld kent, met als voorbeeld het leger.

Maleutiek-2017 kosmopolitisme-8

Eer en economie

Mensen die eer ontlene aan het werk dat ze doen zitten vaak in posities dat anderen weinig zien van hun overwegingen en inspanningen. → toezicht:

Als de eigen eer van de beroepsgroep niet toekomstbestendig is,

Als de economie gaat overheersen als maatstaf

Maar het werkt ook in de hand dat toezicht gaat overheersen en eer ondergeschikt raakt aan het voldoen aan het toezicht. Dat is een verlies aan eer. (210)

Maleutiek-2017 kosmopolitisme-8

Eer, groepseer en geweld

Mensen laten werken voor eer is goedkoop en levert op dat ze meer risico's nemen.

Maar eer kan ook maken dat mensen dingen doen die ze niet eervol vinden, maar dit niet aan de kaak stellen omdat dat de groepseer aantast. Dit is de strijd tussen verschillende opvatting van één wereld. (klokkenluider)

Wiens eer wint is afhankelijk van de publieke opinie die betrokken is bij deze eerwereld via media, politiek en publiek. (misstanden in leger, verkrachting in Pakistan)

Maleutiek-2017 kosmopolitisme-8